

ACC. N:R. M 10817:1-31.

Landskap: Halland Upptecknat av: se svaren!
 Härad: Diverse Adress: _____
 Socken: " Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1948. Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Halmtak. (som a° LUF 62.)

Från	Gärns härad	s. 1-6.
"	Hönle "	s. 7-11.
"	Viske "	s. 12-15.
"	Årstads "	s. 16-31.

Skriv endast på denna sida!

169

216/1116-1120

Acc. n:r M. 10817:1.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Halland
Färie
Färiås
1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Albert Johansson
nr. 1 Bodestad
1892 Fagared, Färiås.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasshak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja
Halmen är bunden vid underlaget
med snören

Nej

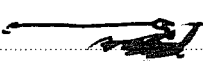
5-6 för närvarande men för 50 år sedan
var det vanligt på alla ladugårdar och
på mindre ställen Torp o.d. även på böningshuset

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

ja

Man tager en handfull halm (uppstagen) och binder det fast vid underlaget sedan bankas halmen så den får samma lutning som det andra taket

Täckspjör

 mål + beniv

nej

obekanta

Täckspjör användes för att banka halmen så taket blev jämnt

Nålen användes för att förä bandet genom halmen när man band fast den vid undertaket

se teckning på sid. 5!

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket? *nej*

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

nej

Han tog en iågkärve och slog ut säden (daska) sedan drog man halmen genom en "kam" som satte i väggen så att alla fjös och sönderbrutna strån blev borta. Sedan jämnade man till halmen så att alla strån blev lika långa i den ena ändan av härran och sedan var halmen klar att lägga på taket
ja

Halmen arskaras så det blir jämnt

nej

Han lägger halm upp till åsen. Alla sist läggs gjötång som fasthålls med pärlhäd. Pärlhäd var två bän som satte ihop i den ena ändan med en häpp så att de bildade en

tak

~~X~~
Två arbetade samtidigt pärlhäd

en bänk till åt halmen och en bänkade till den

M. 10817:4.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

nej

17. Läggas (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Lälsynt

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

nej

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

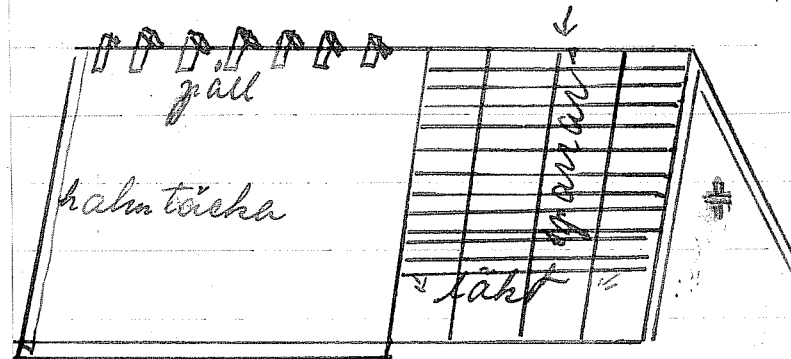
Hedhjälpars i mitt hem

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

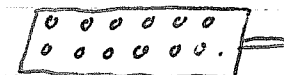
Gårdbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

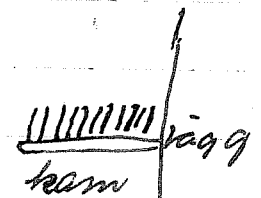
10817

10817

tackhäda tackspjör

Som användes när man
"slog upp" halm till Tak
(reddes till)

168

216/110cd

Acc. n:r M. 10817:6.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Halland

Härad:

Gärd

Socken:

Brsala

Uppteckningsår: 1948

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Algoth Andersson

Adress:

Veckan Kungshäcka ✓

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

I min hemtrakt fins numera
inte några halmtak så jag har
ingen kännedom om dem
Algoth Andersson

159

209/1142

Acc. n:r M. 10817:7.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Halland

Härad: Himle Härad

Socken: Trimelön

Uppteckningsår: 1948

Uppgifterna lämnade av

Namn: Iven Andersson

Adress: Trimelön Nr 6 V Jm

Födelseår och födelseort: 1871. 17 september

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Ols. rakan

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Se 12 b.

- 1/ Ja det är några stycken kvar, av halmtak, men vasstaken fins inte kvar längre.
- 2/ Det är bunda med både vidjor, snöre, järntråd, men nu använder man mest järntråd.
- 3/ Nej, det får bindas fast med enkäpp och järntråd, det går också att använda samma käpp.
- 4a/ Det är omkring 60 procent, (b) 75 procent, (c) 85 procent, (d) omkring 95 procent, det lägges inte halm på några nybyggda hus ^{för} för tiden.
- 5/ Ja, det är brukligt ^{för} att hålla halmen kvar.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6) När man täcker på det gamla så använder man fortlöpande band, men river man ner den gamla halmen använder man käpp o träd.

7) Man sticker ned nälen med träden på genom halmen och om läkten och upp igen och runt käppen så drar man till rätt hårt.

8) Det är mål, kniv, och täckvraka b/Hvj.

9) Jag bifogar särskild papper på verktygen.

10) Nälen är till att föra träden med, täckvrakan är till att klappa taket jämt med, kniven är till att skära slätt med om halmen är i oreda.

se teckn. a sid. 11.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

// Nej.

12) Det är till att bereda genom en halmreba Vassen beredes inte, man bara slår av den i sjön och sätter den till torkning, det sker i Ågervägen månad.

13) Ja. (B) Ja. (G) Det bara skärs jämnt. D) för lades det även på nya hus, men nu är det bara på gamla hus, som har varit täckta med halm.

14) Det är också avsett på papperet.

B) Det är inte lätt att beskriva.

15) Det skall vara tre man, en till att breda ut halmen (det gör basen mestadels) gesellen binder. Så passar upp den tredje det gör mesta dels, den man täcker hos, skall man täcka på det gamla behövs en man till som får vara under taket och trä upp nälen.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Nej det har jag aldrig varit med om.

17) Den lägges på läkt.

18) Ja.

19) Jag har svarat på frågorna så utförligt
som möjligt. Vill ni honorera dessa

frågor är jag tacksam, det skulle vara
roligt nu när jag är så gammal.

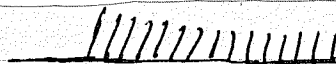
20) Det är i Hela Himmle härad.

Jag har ~~täckt~~ täckt i omkring 40 år.

21) Ja jag ~~är~~ har varit småbrukare
och så hade jag taktäckning som
bisgata, men nu ~~är jag~~ har jag
pension, och gården har sonen
tagit an, han har också hjälpt mig
att täcka i några år.

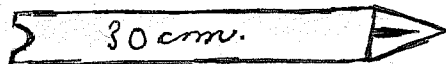
OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Halmreba.

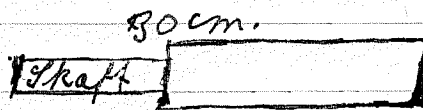

cerka 1 meter lång

Nål.

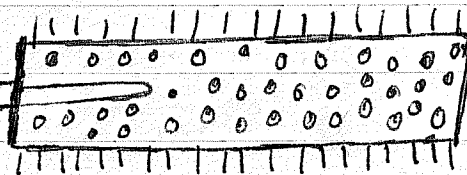
Kniv.

Pen är jukt ~~av~~ or
en ovslogen lie.

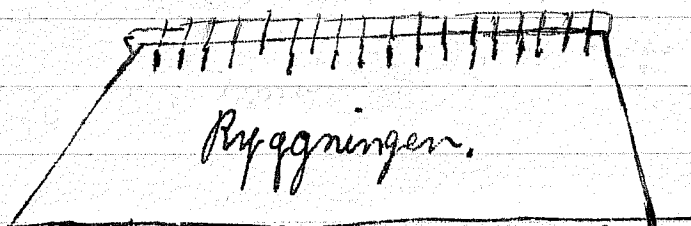
Täckvraka.

Skaff

Täckvrakan är 40 cm lång och 15 cm bred så
är där små spikar som är 3 cm långa, vid
sidorna, och 200 a 250 st hål i bräden
men de går inte i genoms riktigt.

Man lägger
lös halm
på toppen

Puggningen.

och så ~~håller~~ hålls den fast med päll det är trä-
lelar på en meter långa som bores hål i för käppen.
som håller den i hop.

M. 10817:11.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

161

ficerant
212/1116

Acc. nr M 10817:12.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: HallandHärad: ViskeSocken: VäröUppteckningsår: 1948

Uppgifterna lämnade av

Namn: Alfred JermannAdress: Backa 15, Väröbacka ✓Födelseår och födelseort: 1897, Ströalla
Hallands län

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

närna

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1/ Ja, (vasstak dock mycket ovanliga)
- 2/ För var det vidjor, senare även snöre ("kabel")
men nu vanligen järntråd
- 3/ Nej
- 4/ 100 %
a/ 100 %
b/ 100 %
c/ 100 % — d/ brukligen 100 %
- 5/ Ja

M.10817:13.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

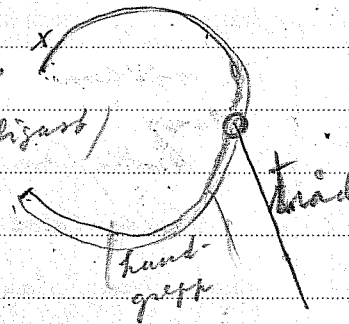
6/ Isolerade band

7/ Halmen breddes längs lätten, sedan läggs en täckkapp över längs lätten, sedan bindes med stälttråd, som avklippes för varje "bind".

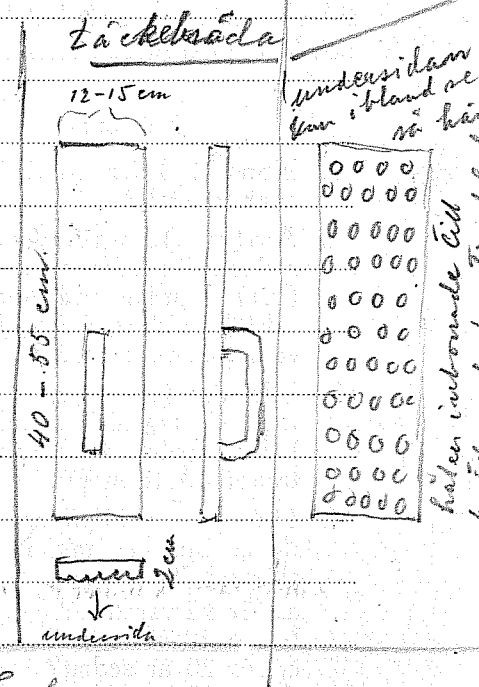
8/ nål, Täckbräda (kallas "täckbraga") kniptång.

6/ nej.

9/ nål (vanligast)

x hålet kan även vara placerat här (men arbetet går då snåle)

10/ nålen för fastbinden av halmen
brädan för att göra taket slätt,
"driva upp halmen"

M. 10817:14.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädning?

11) Gummiskor lämpliga, halha ej. -
för knä. man nog mest i strump-låsten

12. Hur beredes
a. långhalmen?

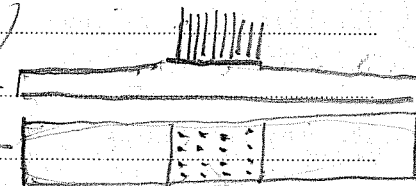
12a) efter tvättning med slaga repar halmen
(kammars i halmsrepa)

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

exempel:

sedd från viden
sedd uppifrån

b) på hösten torkas ut, förvaras
i ladna från halmen

13. a. Täcket även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13a) gamle halmtak överträffas någon gång, dock ganska sällan.

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b) nej

c. Hur behandlas takskägget?

c) dräses upp och skäres (klippes håll)

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

d) ej numera

14. a. Hur ryggas taket?

14a) för med tång, s. k. lång tång ("möntång")
numera med lös halm och hönsnät (i st. för höns-
nät användes för träbollar (polltrå) eller stenar.

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

b) halmen lyfts upp och hålet ifyller med ny halm.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15) Vanligen två man. En "lägger" halmen och
en bindes. Läggaren (ägentligen täckaren)
putsar taket.

x ryggen kallas här mön (MÖN)

M. 10817:15.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16/ Nej.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17/på läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

ganska sällan numera, för dock mera
vanligt.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19/ Skall förvika ni gott jag kan.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20/ I Västerstråvalla socken under åren
1920-1945

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Ja. - byggnadsarbetare o smättnare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

154

204/115d

Acc. n:r M 10817:16.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Halland.

Härad:

Anlad - Faurås

Socken:

Lepha

Uppteckningsår:

1948

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Carl Henrik Hön

Adress:

Långstrand Heberg.

Födelseår och födelseort:

1906 Lepha socken.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Stukor

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Enbart halmtak.

Bindetak.

a. Omkring 50 procent.

b. " " "

c. Skulle ha 80 " d. Allmänna.

Någon enskaka gång. Kåpparna kallar.

"Vänna kappas"

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10817:17.

Fortlöpande söm. Vid täckning med
kåppan, isolerade band 30-40 cm-es. avstånd.
Jag brukar fästa häden - gale - järnhä-
vid vindskivan, stiches ner bräden under raften.
upp, under häden, dras åt, se. teckning, 22.
8 Takås, Kniv. Nål. Slaghå. Sax.
b. Inga som jag vet.
9 Takåsen - "fäckerås" en vanlig spira, fästa
med rep, hisas upp efter behov. Kniven
liknar en kåra, användes till att riva
det gamla taket med. Nålen är privat
konstruerad, av 6-8 mm. rundjärn.
Slaghå. Den är av bok, omkring 40 cm
långt, 15 brett, med rundade hörn,
och skaft. Kallas "raga" eller "raka",
och användes till att jämna taket
och slå upp takskrägget med.
Saxen är en "allasax", kniv
kan också användas.

M. 10817:18.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

Använder gummiror, bakåren — brukar bli glatt. Lånas från ställe till ställe.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12 a. Rågen — såghalm användes mest —
kärkas med långhalms kärkas, repar
eller kammas, stöts jäms i stubben.
lägger i kärvar, som kallas "skygar" — "skubor".

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13 a. ja, men mera sällan. i så fall på grund
av halms birst.

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

13 b. ja.

c. Hur behandlas takskägget?

13 c. Skär upps och klipptes jämnt.

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

13 d. Jämsat sällan.

14. a. Hur ryggas taket?

14 a. Med lös halm, som jämnas, och
packas. Fasthålls med häng. len av kån.

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

14 b. Svårt att förklara. Man får små
"lockar" halm och stoppas till hålet är
fullt. halmen bindes fast med små käppar.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15 3. man. en breder ut halmen, en binder,
och en passar upp. Fäster "utanpå"
behövs en för att på upp nålen.

M. 10817:19.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskejderna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Nej. man har sett att man borrat hål i vindskivan och hållt träden igenom.

lepha socken.

På raft, läktet är fyrsågat, varför träden läper sämre på dessa.

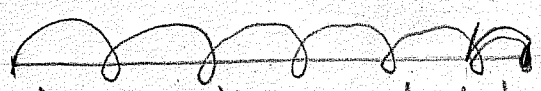
Ja, även på boningshus.

Ömligt utryggl. Lader det första "hårda" taket i socknen på ett - svinhus. Omkring 50 år sedan.

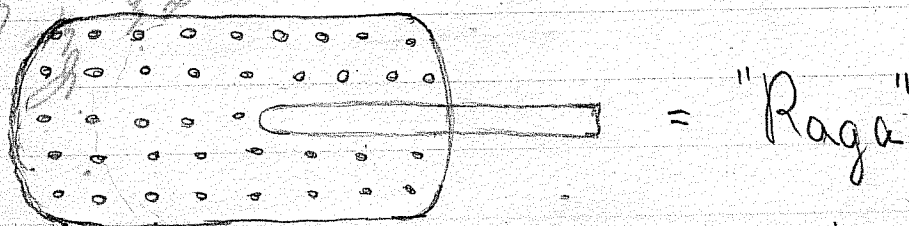
Gärna, i den mån jag kan.

Har lagt halmbak i tio års tid, 4-5 mån om året. Mellan Falkenberg & Halmstad. Ja, har varit div. arb & traktarbåtare är nu riggare på Falkenbergs varv.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Fråga 7 = Bårjan har
gjorts från vensida, i skudet tar man huden
tillbaka i föregående "styg" och fäster huden där.

Fråga 9.

"Ragan" är rafflad eller också är där bärsk hål
en bit in i brät. på undersidan.

Nålen är 12 a 15 mm lång.

155

204/1160

Acc. n:r M 10817: 21.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Halland*Härad: *Ärtads.*Socken: *Slöinge.*Uppteckningsår: *1948*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Johan Birger Kristiansson*Adress: *Fack 74 Slöinge*Födelseår och födelseort: *1879 Götinge*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

lervälling! *+ god arb. betyg*

Frågor:

Stukor

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1 Halmtak finns

2 järntråd nyttjas numera.

3 nej.

4 för närvarande ungefär 10 procent
 för 10 år sen 15 procent
 för 20 år sen 20 procent
 för 50 år sen 80 procent
 för anläggning 40 år sen användes
 takkällor i vidjor.

M.10817:22.

6 fortlöpannde sår.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande sår?

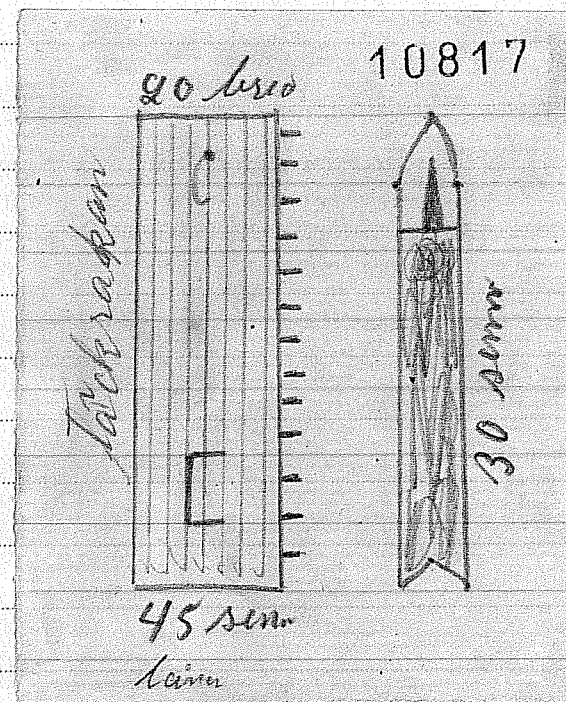
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

man sätter i halmlackor och binder fast dessa

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

"Vantar ryfflas när skinnat i händerna går sönder.

12a) den slagtörkas, sedan repas den i så kallad halmläpp, sedan buntas den buntar som kallas stakar.

b) halmen skördas när rågen är mogen

13a) det göres båda delar.

b) nej
c) taksägget klippas bort
slätt med tacksägen.

d) nej tygurnera.

14) löshalm blötes och packas ovanpå rygningen, sedan hänges meterlänga så kallade frängten, utavsk med 40 cm mellanrum

15) 4 man. täckaren bieder ut halmen en binder fast den en sitter under taket och sticker tillbaka täcknålen. en passar upp med halm och virar stälbröd på nålarna.

M. 10817:24.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16 nej det har jag inte varit med om.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17 taket lägges på läkt.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18 ja på gamla boningshus, men de är
inte många.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoieras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20 för 52 år sen började jag täcka med hakor
i Slöinge • Ekra • Orstad • Osige • Eftinge
Skrea • Stafsinge. Abild. församlingar
21 smickare.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

(1) M. 10817 (25)

När rågen är inbärgad
slagtröskas den, så brukar
två man till att banka
den, man brukar lägga
fram och jämna ut 16
kåvar på logan, sedan
vänder man läggjet på
andra sidan o bankar det
sen ristas man upp halmen
och bantar ihop den till
klippor det går omkring
50 bantar till ett tak på
omkring 90 kvadratkilometers
yta, innan man lägger
på denna halmen så får
man kamma den i så
kallad halmsipa för
att få ut all småhalmen
så att den bli fin och ren

M. 10817:26.

i halmen. sedan bindes
den till skärva eller stuka
på omkring 8 kg st.
sedan skär man den i
brodden med en tie,
så den blir slät o jämn
så är den färdig till
att täcka med.

När jag täcker så är
vi fyra man, en som
binder efter mig, jag
jämnar ut halmen så
att den blir slät o jämn,
så är en man som är
på innersidan av taket
och sticker upp nålen
genom halmen till den
som binder så är det en
man som pressar upp

M. 10817:273

oss med haln samt virar
på trädet på nålarna
det är galvaniserad
järnträd som användes
för en 40 o 50 år sen
band vi med björkkrut
och kaffmar, som kallas
för bärn, då var det
att skrika på nygrassaren
krut värm i haln o
drika krutet.
när man ryggas tar så
är det med små haln
den blötes, och packas
sedan på ryggen
sen hänges upp så kalla
de hägnen, vilket består
av laskaner som man
borrat hål i ena änden

Halland, Nishals kl., Håringe m.
1998, av Jochen Binger Kristianson
Fick 24, Håringe f. 1879, Göteborg.

YM.10817:28.01.77

Så hänges dess parvis över
ryggningen, så trädor ma-
len käpp igenom hålen
så att de blir hängande
ett sådant halmtak
kan ligga i 20-25 år
när man täcker på
bälstugor så binder man
inte halmen, man lägger
den på släta bräddtak
så borrar man små hål
i bräderna och sätter små
pinningar i rätt så tätt
så kan den inte åka
med så läggs björknä-
ver nederst i axningen sedan
lägger man halmaxnin-
gen, och när det är gjort
så klättrar man lera i

1910817:29.

trattens man som man
rör ut till en lervälling
sedan stänkes lervälling
en på halmlagret så
blir man vid lag efter
lag tills taket är färdigt
när torkar binder den
halmen så man kan
inte rycka ut ett strå
man sätter små primor
i vindskerna så att
man får borra hål i
dem, det är för att hal-
men inte ska kunna
glida ned, man ryggas
med jung o kvickrot
sen slår man lervälling
på.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

MA 0817:30.

för 50 år sen var dag-
lönen, 125, om dagen
man började arbetet
kl. 5 på morgonen
innan vi gick på taket
fick vi kaffe o gök,
kl halv 8 fick vi dag-
vard, med maträtter
snaps, 1/2 10 var det
kaffe o gök, så var det
middag kl 12, o snaps,
sen sov vi middag till
half 2, så var det kaffe
och gök innan vi gick
på taket igen, sedan
var det meraften half 5
med smörgås o kaffe o gö.
kl half 9 var det kvällma,
med snaps, sen var arbetet

MR10817:31.

stut för dagen

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Halland

uppl. av J. B. Kristin-
son

Kistads hd.

Fask 74, Flöinge

Flöinge m.
1948.

f. 1879 i Östinge